

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
Facultatea de Istorie și Filosofie

Școala doctorală „Relații internaționale și studii de securitate”

OSINT în lupta împotriva terorismului
Studiu de caz : Revistele *Dabiq* și *Rumiyah*

Rezumat teză de doctorat

Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Adrian Liviu IVAN

Autor,
Raluca Codruța LUȚAI

Cluj-Napoca
2019

CUPRINS	
INTRODUCERE	7
ARGUMENT SI MOTIVATIE	10
OBIECTIV, IPOTEZA DE CERCETARE	10
METODOLOGIE	11
STRUCTURA	15
CAPITOLUL I: (R)Evolutii in serviciile de intelligence. Comunitatile de intelligence in secolul XXI	19
Introducere	19
1.1 Globalizarea, internetul si revolutia informatiei	20
1.2 Noua paradigma de intelligence	22
1.2.1 Schimbarea in intelligence	23
1.2.2 Cultura secretului	25
1.2.3 Need to know vs. need to share vs. responsibility to provide	27
1.2.4 Noi discipline de intelligence	29
1.2.5 Noul analist si noul consumator	31
1.2.6 Structura serviciilor de intelligence	33
1.2.7 Intelligence privat	34
1.2.8 Serviciile de informatii in era social media	35
1.2.9 Serviciile de informatii societatea civila mass media si relatiile interinstitutionale	38
1.3 Comunitatile de informatii si noile riscuri si amenintari	44
1.3.1 Amenintarea cibernetica	45
1.3.2 Terismul	47
1.3.3 Criminalitatea transfrontaliera	48
1.3.4 Proliferarea armelor de distrugere in masa	50
1.3.5 Fake News	51
Concluzii	55
Capitolul II: OSINT regandirea surselor deschise	57
Introducere	57
2.1 OSINT - conceptualizare	59
2.2 OSINT - istoric	62
2.3 Sursele deschise: categorii	67
2.4 OSINT si ciclul de intelligence	72
2.5 OSINT: avantaje	75
2.6 OSINT: dezavantaje	78
2.7 OSINT: producatori	80
2.8 OSINT: consumatori	84
2.9 OSINT si comunitatile de informatii	87
Concluzii	91

Capitolul III: OSINT si lupta impotriva terorismului	93
Introducere	93
3.1. Terorismul	94
3.1.1 Perspective istorice si evolutii	95
3.1.2 Definitii si caracteristici	96
3.1.3 Tipuri de terorism	102
3.1.4 Internetul, social media si teroristii	105
3.1.5 Radicalizarea	110
3.2. Serviciile de informatii si lupta impotriva terorismului	112
3.3 Open source intelligence instrument in lupta impotriva terorismului	115
Concluzii	121
Chapter IV: Publicatiile teroriste ca surse deschise. Studiu de caz: revistele Dabiq si Rumiyah	123
Introducere	123
4.1 Terorismul si mass media	123
4.2 Publicatiile teroriste	129
4.2.1 Inspire - and inspire the believers to fight	129
4.2.2 Azan a call to Jihad	132
4.3 Studiu de caz: Dabiq and Rumiyah – surse deschise in lupta impotriva terorismului	136
4.3.1 Analiza literaturii	137
4.3.2 Metodologie	138
4.3.3 Instrument de lucru	141
4.3.4 Analiza rezultatelor	142
4.3.4.1 Prezentarea publicatiilor	142
4.3.4.2 Analiza de dispozitiv	145
4.3.4.3 Analiza editoriala	157
4.3.5 Dabiq and Rumiyah relevanta pentru comunitatea de intelligence. Concluzii	171
4.3.6 Limitele cercetarii	173
CONCLUZII	180
BIBLIOGRAFIE	205
ANEXE	205
Anexa 1 Dabiq titluri	205
Anexa 2 Rumiyah titluri	206
Anexa 3 Editoriale in Dabiq	207
Anexa 4 Editoriale in Rumiyah	208
Anexa 5 Coperte Dabiq	209
Anexa 6 Coperte Rumiyah	211
Anexa 7 Autori in Dabiq	213
Anexa 8 Autori in Rumiyah	215
Anexa 9 Infografice in Rumiyah	217
Anexa 10 Grila de analiza in Dabiq	21
Anexa 11 Grila de analiza in Rumiyah	218

Dinamica internațională impune analizarea în permanență a aspectelor legate de schimbările pe care mediul internațional le înregistrează. Într-o lume a interdependențelor complexe caracterizată de anarhism și de multiplicarea riscurilor și vulnerabilităților, comunitățile de intelligence se află în fața unor schimbări majore în ceea ce privește identificarea, analiza și gestionarea datelor și informațiilor ce pot fi transformate în intelligence strategic, operațional sau tactic. Sub impactul globalizării și a exploziei informaționale, apar noi discipline de intelligence în timp ce pericolele și amenințările ce planează asupra societății se multiplică și capătă noi valențe. Terorismul, una dintre cele mai mari amenințări la adresa securității internaționale contemporane continuă să afecteze sistemul internațional, viața economică, politică și socială.

Scopul acestei activități științifice este de a înțelege care sunt cele mai importante schimbări pe care comunitățile de intelligence le înregistrează la începutul mileniului al treilea pentru a putea analiza modul în care aceste schimbări se reflectă în lupta împotriva uneia dintre cele mai mari amenințări la adresa securității internaționale, fenomenul terorist.

Ipoteza de la care am pornit se leagă de faptul că sursele deschise reprezintă un element important în munca serviciilor de informații, care poate să fie deosebit de util în înțelegerea motivațiilor, caracteristicilor principale și a strategiilor pe care grupările teroriste le promovează. Ipoteza noastră de lucru a fost testată prin intermediul unui studiu de caz.

Din punct de vedere al *obiectivelor*, lucrarea își propune să demonstreze rolul important pe care intelligence-ul obținut din surse deschise îl are în procesul de prevenire și de combatere a terorismului internațional. Mergând mai departe, pentru demonstrarea aspectelor teoretice, ne-am propus realizarea unui studiu de caz prin intermediul căruia, folosind instrumentul analizei de conținut să demonstrăm utilitatea publicațiilor teroriste, ca sursă deschisă, în activitatea serviciilor de intelligence.

Metodologia pe care se construiește această lucrare este una inductivă. Pornind de la cazuri particulare, ne propunem formularea unei concluzii generale cu privire la subiectul rolului pe care sursele deschise le au în lupta împotriva terorismului. Din punct de vedere metodologic, anumite părți ale lucrării (mai exact capitolul IV) sunt rezultatul unei analize calitative, care are drept fundament instrumentul analizei tematice de conținut. Plecând de la o serie de

premise, am construit o grilă de analiză și indicatori care ne vor fi utili în validarea sau invalidarea acestor premise.

Capitolul IV va reuni rezultatele analizei calitative a celor două publicații teroriste și va demonstra utilitatea acestora pentru serviciile de informații care luptă împotriva acestui fenomen. Publicațiile pe care le vom studia sunt rezultatul mecanismului de propagandă al grupării Statul Islamic. Unitatea de analiză (tema) este reprezentată în cadrul celor două publicații ale Statului Islamic, o realitate concretă, un fenomen care s-a dovedit constant. Investigarea contextului s-a realizat prin analiza relaționării care apare între mass media și terorism și o scurta trecere în revistă a istoricului organizației. Generalizările care s-au făcut sunt analitice și nu statistice. Din perspectiva categorisirii, studiul nostru de caz se încadrează în tipologia studiului de caz axat pe un grup social.

În ceea ce privește instrumentul folosit, am construit o *grilă de analiză*, un sistem de codare prin intermediul căruia am analizat publicațiile grupării teroriste Statul Islamic: Revista *Dabiq* și Revista *Rumiyah*. Grila de analiză a fost rezultatul unei strategii intuitive, emergente, bazată pe o analiză anterioară a celor două publicații în cauză. Numerele revistei au fost analizate dintr-o perspectivă tematică, urmărind trei categorii : aspectele religioase, aspectele legate de tema războiului și guvernanta Califatului Islamic anunțat de gruparea teroristă în anul 2016. La această etapă, au contribuit într-un sens constructiv cunoștințele anterioare legate de domeniul editorial al grupărilor teroriste care ne-au permis organizarea datelor și generarea categoriilor.

Din perspectiva enșantionării, au fost analizate cele doisprezece numere ale proiectului editorial *Dabiq* și cele cinsprezece numere ale revistei *Rumiyah*. Studiul documentelor organizaționale a pornit de la următorarele întrebări propuse de Hammersley și Atkinson (1995) : Cum se citesc revistele? , Cine le scrie ? , Cine le citește ? Cu ce rezultate sunt citite ?

Lucrarea este *structurată* în două mari părți și patru capitole. Prima parte analizează evoluțiile pe care comunitățile de intelligence le întâmpină la începutul secolului XXI și definirea și conceptualizarea ideii de Open Source Intelligence. Partea a doua merge de la general la specific și tratează rolul pe care acest tip de intelligence îl are în prevenirea și combaterea terorismului, dar și modul în care deschiderea către informații poate fi exploatată de grupările teroriste. Fiecare capitol are secțiuni și subsecțiuni și prezintă elemente care contribuie la testarea ipotezei noastre de cercetare.

Cuvinte cheie : terorism, surse deschise, proces de intelligence, Statul Islamic.

CAPITOLUL I

(R)EVOLUȚII ÎN CADRUL SERVICIILOR DE INTELLIGENCE COMUNITĂȚILE DE INTELLIGENCE ÎN SECOLUL XXI

Ca orice alt domeniu, sectorul serviciilor de intelligence s-a aflat și el în fața unor provocări ce priveau adaptarea sistemelor la noile fenomene și realități. Complexitatea de factori, amenințări și inamici a făcut ca serviciile de informații să se reorganizeze la finalul Războiului Rece. Acestea s-au aflat astfel în fața unor schimbări majore în ceea ce privește identificarea, analiza și gestionarea datelor și informațiilor ce pot fi transformate în intelligence strategic, operațional sau tactic dar nu numai. În cele ce urmează ne vom concentra atenția asupra unor aspecte ce au contribuit la transformările pe care comunitățile de informații le-au resimțit sau le resimt.

Globalizarea, Internetul și revoluția informațiilor. În condițiile în care tehnologia și progresele informaționale au fost întotdeauna cele care au dictat tendința de dezvoltare pe care domeniul intelligence-ul trebuie să o urmeze (Dragoș Dinu, Maria Daniela Bunoiu, 2010), noul secol a pus serviciile de informații în fața unei schimbări de natură să modifice profund vechile paradigme în care funcționau. Dorind să accentueze acest lucru, Robert D. Steele aprecia, vorbind despre CIA, faptul că serviciile de informații sunt asemenea unui dinozaur în declin în timp ce internetul se impune ca viitor al civilizației (NATO Intelligence Reader). Noua paradigmă de intelligence este gândită să răspundă noilor provocări aduce schimbări multiple față de perioada Războiului Rece. Pornind de la modul în care este văzută schimbarea în intelligence, în cele ce urmează ne vom îndrepta atenția asupra elementelor principale ale noii paradigme de intelligence.

Schimbările în intelligence se produc mai greu decât în orice alt domeniu. Acest lucru se leagă de conservatorismul care caracterizează acest domeniu și de natura muncii pe care comunitățile de intelligence o prestează. Nevoia de stabilitate este o constantă iar anxietatea pe care schimbarea o poate produce poate pune în pericol starea de siguranță și de securitate (Ionel Nițu, 2012). Orice lucru care distrage poate să fie fatal. Noua paradigmă după care să funcționeze serviciile și comunitățile de intelligence trebuie să fie una a transformărilor adaptate nevoilor. Schimbarea trebuie tratată ca o oportunitate și nu ca o povară, numai așa succesul ei poate să nu

fie contestat. Reformele trebuie să fie constante, susținute și continue iar orice factor ce reprezintă o piedică trebuie înlăturat. Conservatorismul trebuie să continue să existe pentru a putea echilibra avântul pe care reformele sau revoluțiile îl pot avea.

Cultura secretului. Azi, guvernele nu mai au monopolul asupra colectării, ceea ce înseamnă că, sub imperiul internetului și al exploziei informaționale, până când guvernele pun mâna pe o informație prețioasă, această informație poate trece prin mai multe rețele, sateliți comerciali, baze de date sau rețele sociale- medii deschise, libere, necontrolate sau neclasificate. Atunci când se produc breșe de securitate nu mai vorbim de o informație sau două care au scăpat ci de un volum imens de informații cu implicații majore nu numai asupra securității unui stat ci și cu pagube individuale. Referindu-se la cultura secretului și la modul în care aceasta a evoluat, specialiștii RAND Corporation, Richard S. Girven, Sina Beaghle și Cortney Wienbaum, consideră că societățile de intelligence trec azi prin trei schimbări fundamentale : ubicuitatea informațiilor neclasificate, multiplicarea riscurilor și amenințărilor, nevoia de transparență.

Need to know vs need to share vs responsibility to provide. Principiul *need to share* este dus la un alt nivel în comunitatea de intelligence americană, unde strategia de informații enunță un principiu nou de lucru - *responsability to provide* (Intelligence Community Directive Number 501, 2009). Intelligence sharing-ul propune deci o paradigmă a culturii colaborative care să realizeze rețele de încredere (trusted networks) în care să circule informații de încredere (trusted informations) (Securitate și intelligence, 2013). Crearea acestei rețele presupune o cultură operațională comună cu obiective comune. Cooperarea și colaborarea dintre serviciile de informații se bazează pe „lucrul împreună”, pe protocoale și interacțiuni directe între parteneri (Daniela Baches).

Noi discipline de intelligence. Alături de celelalte INT-uri: HUMINT, IMINT, MASINT, SIGINT noile forme, OSINT și SOCMINT completează și eficientizează activitatea comunității de informații. La acestea adăugându-se constant și alte forme care nu fac altceva decât să racordeze comunitățile de informații la schimbările pe care societățile le înregistrează.

Noul analist și noul consumator de intelligence. Comunitățile de intelligence vor trebui să gestioneze și probleme legate de modul în care noul analist sau noul agent operativ va funcționa în cadrul sistemului, atât din perspectivă administrativă cât și din perspectiva profesionalismului și a eficienței. Pe lângă acest lucru, ei vor trebui să se adapteze și noului profil de consumator care se conturează în această schimbare de generații.

Structura Serviciilor. Noua paradigmă pe care sistemele de informații o promovează este cea a „diamantului”, diferită de cea lineară, în care consumatorul, analistul și cel care culege informația au posibilitatea de a discuta între ei în mod direct (Tovey, 2008).

Intelligence-ul privat. Competiția dintre mediul privat și cel public de intelligence este un exemplu clar al adâncirii procesului de globalizare și liberalizare și un element important care generează o competiție constructivă.

Serviciile de informații în era Social Media. Avantajele și dezavantajele social media trebuie integrate în activitatea serviciilor de informații ca un parcurs firesc în direcția dezvoltării și perfecționării. *Serviciile de informații și societatea civilă, relații inter instituționale și mass media- societatea civilă* joacă un rol tot mai important și mai complex în raport cu activitatea instituțională a organizațiilor de securitate. Relațiilor interinstituționale cresc cooperarea cu celelalte instituții de ordine publică și siguranță națională; cooperarea cu companii private cu activitate similară, permiterea executivului și legislativului de a realiza anchete cu privire la activitatea acestora în timp ce mass – media are capacitatea de a realiza anchete.

Comunitățile de intelligence în fața noilor riscuri și amenințări. *Amenințările cibernetice* - Efectele pe care le pot avea asupra sistemelor de comunicații, infrastructurii critice, instituțiilor financiar-bancare sau organismelor guvernamentale pot fi devastatoare; *Terorismul*- Fiind un fenomen transfrontalier, comunitățile de informații trebuie să se bazeze pe principiul need to share, să intensifice cooperarea dintre ele pentru că aceasta este metoda cea mai simplă prin care se pot preveni și combate astfel de manifestări. *Rețele transnaționale de criminalitate organizată*- reprezintă un punct important în agenda de securitate a statelor și în strategiile lor de securitate sau apărare; *Proliferarea armelor de distrugere în masă* reprezintă un fenomen ce poate genera grave amenințări și pericole la adresa securității internaționale mai ales dacă această categorie de arme ajunge să fie folosită irațional; *Fenomenul fake-news*- Dincolo de piedicile pe care trebuie să le surmonteze în activitatea lor de zi cu zi, tot în sarcina serviciilor de informații cade și activitatea de combatere a acestor fenomene care pot să producă un dezechilibru social, economic sau politic.

Lumea globalizată devine mai complexă, mai interdependentă și uneori mai nesigură. În contextul deschiderii granițelor, a eliminării barierelor comerciale, financiare, riscurile și amenințările asimetrice devin mai pregnante și tot mai greu de controlat. Comunitățile se află deci în fața unor noi dușmani cu care trebuie să învețe să interacționeze și să-i combată. Diferitele forme

de crimă organizată, manifestările de natură teroristă -„copii răi” ai procesului de globalizare, amenințările de natură cibernetică devin puncte principale pe agenda comunităților de informații din întreaga lume.

CAPITOLUL II

OSINT-REGÂNDIREA SURSELOR DESCHISE

Capitolul II reprezintă un capitol tehnic în cadrul căruia sunt tratate elementele principale care alcătuiesc această disciplină de intelligence. Pornind de la definiție și conceptualizare, trecând printr-un scurt istoric analizat care este ciclul de intelligence în cazul OSINT și care sunt punctele tari și dezavantajele acestui tip de INT. Toți analiștii și specialiștii din mediul academic și din comunitatea de intelligence sunt de părere că revoluția surselor deschise sau regândirea acestora este rezultatul mai multor factori care fac azi Open Source Intelligence o realitate instituționalizată.

OSINT - definiție și conceptualizare. Importanța acestui nou tip de INT este justificată și de organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), pentru care sursele deschise reprezintă o componentă vitală a viziunii sale strategice. OSINT se definește ca informație publică, deschisă, disponibilă tuturor, care nu naște implicații de natură legală și care poate să fie colectată, validată și analizată pentru a produce produse de intelligence.

OSINT. Istoric. Evoluția OSINT a mers în paralel cu evoluțiile tehnologice în domeniul telecomunicațiilor. Revoluția creată de popularizarea radioului a fost inițial întrezărită de mediul academic. Foreign Broadcast Monitoring Service (FBMS) a fost creat în 1941, la cu scopul de a monitoriza posturile radio ale statelor beligerante, în direcția obținerii unui avantaj strategic. Perioada Războiului Rece a fost perioada de glorie a departamentului. Finalul conflictului a pus comunitatea americană de informații în fața unor noi realități care impuneau schimbări. În anul 1992 se adoptă *Intelligence Reorganization Act*, document legislativ care aduce o reformă moderată mediului de intelligence american. Hamilton Bean în lucrarea *No more secrets-Open Source Information in the reshaping of U.S Intelligence* concluzionează că evoluția istorică a surselor deschise și instituționalizarea lor a fost influențată de instabilitatea instituțională și mai ales de perioade caracterizate de nevoia unei transformări urgente. A doua generație de OSINT

este în strânsă legătură cu dezvoltarea televiziunii în timp ce a treia generație OSINT se leagă de explozia internetului și de faptul ca utilizatorul generează conținut în mediul online.

Categoriile de surse deschise . Cărțile și alte surse deschise pe suport de hâtie (hardcopy), la care se adaugă literatura gri, sursele deschise de tip broadcast, sursele deschise digitale. Diferitele tipuri de social media transformă individul din consumator de informații în generator de informații și conținuturi, fapt care este vital pentru OSINT.

Ciclul de intelligence în OSINT. Ciclul de intelligence începe în OSINT, ca în cazul altor INT-uri, cu colectarea informației. Etapa de colectare se poate face în trei tipuri :colectare pasivă, semi-pasivă, activă. Procesarea poate lua mai multe forme, inclusiv traducerea și agregarea lor. Procesul de exploatare și analiză întâmpină mari provocări: de la lipsa unei metodologii clare, la abundența informațiilor, de la informațiile distorsionate (fake) la analiza incompletă. Producția sau diseminarea ia mai multe forme, de la rapoarte la cărți , la materiale video sau elemente grafice.

Utilitatea OSINT. Datorită „tsunami-ului” informațional, analiza surselor deschise oferă conținut istoric, insight cultural și knowledge, care este deosebit de important pentru dobândirea și menținerea avantajului strategic. OSINT își poate dovedi avantajul în fața altor forme de intelligence în momente de criză. Un alt avantaj al acestei discipline de intelligence este faptul că analiza informațiilor obținute din surse deschise poate sa fie mult mai ușoară deoarece facilitează analiza multisursă, iar timpul de obținere și analiză este de multe ori, mult mai scurt.

Provocări ale OSINT. Analiza și produsele obținute în urma procesului de intelligence se lovesc mai mereu de obsesia clasificării, pot apărea probleme de supraîncărcare, filtrarea informațiilor utile devine mai dificilă. Producătorii de OSINT- Organizațiile Guvernamentale sunt cele mai performante și cele mai îndreptățite instituții să se ocupe cu producerea de OSINT; la acestea se mai adaugă și organizațiile de intelligence privat. Consumatorii de OSINT pot fi guverne, în special departamentele sau ministerele militare care folosesc OSINT pentru a contracara terorismul, atacurile cibernetice, organele de ordine și siguranță publică (poliție, jandarmerie, diferite organe judiciare etc.) sau chiar marile corporații, organizațiile teoretice sau grupările de criminalitate organizată, cetățenii responsabili.

Previziunile referitoare la utilitatea OSINT în cadrul comunităților de informații sunt favorabile. Specialiștii și susținătorii consideră ca rolul acestuia va fi din ce în ce mai vital

pentru orice comunitate, împreună cu celelate INT-uri, OSINT poate contribui la dezvoltarea unor servicii de informații care să se înscrie în tiparele postmoderne.

CAPITOLUL III

OSINT ÎN PREVENIREA ȘI COMBATERICA TERORISMULUI.

Terorismul reprezintă azi una dintre cele mai mari probleme de pe agenda securității internaționale. Lupta împotriva acestei amenințări se construiește pe informații ce provin atât din surse clasificate cât și din surse deschise. Regândirea rolului celor din urmă a dus la transformări și în ceea ce privește modul de colectare și analizare a informațiilor ce au în vedere prevenirea și combaterea terorismului.

Capitolul acesta pornește de la **conceptualizare terorismului**. Impactul pe care îl are acest fenomen este costisitor, atât din punctul de vedere al pagubelor materiale pe care le provoacă, cât mai ales prin instabilitatea socială și politică pe care o însămânțează la nivelul societăților. O dovadă a capacității terorismului de a schimba societăți este fenomenul migraționiste al refugiaților din zona MENA din ultimii ani.

Perspective istorice și evoluții ale terorismului urmărește aspectele ce țin de evoluția fenomenului din Antichitate și până în zilele noastre. În ultimele decenii activitățile teroriste au fost manifestate atât la nivel de state occidentale și democrații consolidate, cât și în alte zone recunoscute pentru tensiuni sociale sau conflicte înghețate. Doar la nivelul Europei pot fi identificate numeroase forme ale terorismului și regăsite sub numeroase grupări. Terorismul trebuie să „creeze un climat de frică” și nu ia în considerare, exclusiv sau întotdeauna, o anumită țintă. Mai mult decât atât, activitatea teroristă nu se limitează la efectele imediate, ci la o campanie mult mai vastă și pe termen lung; activitatea teroristă trebuie să fie manifestată față de „elemente simbolice”, trebuie perceput ca fiind ilegal și contrar normelor în vigoare iar actul terorist trebuie să influențeze comportamentul politic. Definirea terorismului pe seama acestor criterii nu este chiar așa ușor de realizat, asta deoarece cuvântul „terorism” a ajuns să fie utilizat în numeroase contexte, nu toate caracterizându-i particularitățile. Mai mult, definițiile au ajuns să fie schimbate de la o perioadă la alta, în funcție de modul în care evoluează și se redimensionează.

Tipuri de terorism. Clasificarea tipologiilor de terorism permite înțelegerea mai bună a motivațiilor și scopurilor care stau la baza activității teroriste. Astfel, motivațiile și scopurile

diferite nasc tipologii diferite: terorismul internațional și cel domestic, terorism urban dar și cel rural, terorismul centrat pe actor, individual și cel de grup, terorismul cibernetic sau terorism suicidal, terorismul ideologic, terorismul ideologic de tip religios. Tipologiile prezentate sunt stabilite și confirmate atât în mediul practic, la nivel de servicii secrete sau instituții și organizații internaționale, cât și în mediul de cercetare și academic. Aceste sectoare lucrează împreună, tocmai pentru a realiza cele mai bune criterii de definire și caracterizare a fenomenelor care ne înconjoară.

Internetul și social media: noul „loc de joacă” al teroriștilor. Majoritatea celor care sunt membri rețelelor de socializare o folosesc ca un spațiu de comunicare, ca un mijloc de a cunoaște și a lega conexiuni cu indivizi care împărtășesc aceleași idei, ca un mijloc de relaxare sau ca un instrument pentru promovarea unei afaceri. Pentru teroriști, rețelele de socializare sunt cel mai atractiv și totodată provocator „loc de joacă”. Observând influența pe care o are în viața indivizilor care o folosesc, teroriștii și-au construit pe Facebook un „front de luptă”, pe care îl exploatează în mai multe direcții. Faptul că strategiile lor au în vedere utilizarea unor rețele de socializare ca Facebook reprezintă un pas natural, o actualizare firească a tacticilor și instrumentelor folosite. Până la urmă, grupările teroriste nu sunt entități statice ci organice, care se adaptează la modificările pe care societățile le înregistrează. Pe lângă rețelele de socializare, internetul oferă grupărilor teroriste mult mai multe avantaje. Dincolo de comunicarea care este facilitată, de ușurința cu care pot aduna adepți în jurul ideii lor, grupările teroriste folosesc internetul și pentru chestiuni mult mai practice. Procurarea de arme sau muniții și comunicarea strategică are loc de cele mai multe ori prin intermediul dark web, partea întunecată a internetului la care au acces fără niciun fel de piedică.

Radicalizarea. Cauzele procesului de radicalizare și procesele psihologice care au loc în cadrul acestei transformări sunt complexe și implică atât componente sociale, psihologice cât și aspecte ce țin de contexte economice, politice sau sociale. Radicalizarea se produce azi mai rapid ca niciodată, necontrolat și îngrijorător de eficient. Fenomenul rămâne îngrijorarea centrală a celor care gestionează provocările teroriste.

Serviciile de informații în prevenirea și combaterea terorismului. Culegerea de informații reprezintă un element cheie în activitate de prevenire și combaterea a terorismului. Serviciile de informații din întreaga lume au menirea de a pune la dispoziția decidenților politici evaluări obiective, oportune și anticipative care să fie folosite ca un instrument de clarificare și optimizare a deciziei politice (Tănase, 2009). Terorismul internațional este fără doar și poate una

dintre cele mai puternice amenințări la adresa securității internaționale. Caracterul transnațional al amenințării, progresele tehnologice pe care umanitatea le întâmpină, reprezintă factori mobilizatori în diversificarea activităților serviciilor de informații.

Open Source Intelligence, instrument în prevenirea și combaterea terorismului.

Sursele deschise, indiferent de tipul lor, dar cu preponderență cele digitale joacă un rol tot mai important și contribuie la sprijinirea agențiilor responsabile cu securitatea națională în demersul lor de determinare a caracteristicilor, motivațiilor și intențiilor grupărilor teroriste (Will, 2011). Informațiile identificate în diversele tipuri de surse deschise sunt utile în cunoașterea avansată și în detaliu a grupărilor teroriste (lideri sau alte figuri proeminente dar și comportamente tactice) element care este foarte important pentru planificarea procesului de prevenire. Motivațiile și intențiile lor mai direct sau mai indirect exprimate pot să contribuie util la intelligence-ul de tip strategic dar și la elemente operaționale sau chiar tactice.

Chiar dacă uneori analistul caută acul în carul cu fân sau se găsește în imposibilitatea de a descifra adevărul de informațiile false, procesul de colectare, analiză și dimseminare a surselor deschise în prevenirea și combaterea terorismului este esențială și nu trebuie neglijată. OSINT reușește de multe ori să umple golul și să creeze legături care să le permită analiștilor să înțeleagă mai bine informațiile fragmentare(Cernat, 2018).

Analiza surselor deschise are multiple utilități. Mare parte din beneficiile pe care analiza surselor deschise le aduce comunităților se intelligence se leagă de partea de prevenire și mai puțin pe partea de combatere. Prin intermediul OSINT se furnizează informație în timp real- serviciile de intelligence sunt capabile să se pună la curent cu tendințele ideologice și să realizeze o radiografie cu privire la eventualele intenții. Analiza surselor deschise identifică liderii și membrii rețelelor, schimbările strategice și comportamentele tactice ale grupărilor teroriste.

CAPITOLUL IV

PUBLICAȚIILE TERORISTE CA SURSE DESCHISE. STUDIU DE CAZ: ISIS ȘI PUBLICAȚIILE DABIQ ȘI RUMIYAH

Plecând de la analiza scrută a relației care se stabilește între mass media și grupările teroriste și trecând prin revistă alte publicații teroriste, ne-am propus desfășurarea unei cercetări concrete pe baza numerelor publicațiilor emise de gruparea Statul Islamic, mai exact, publicația *Dabiq* și publicația care continua proiectul *Dabiq*- revista *Rumiyah*. Metodologia pe care s-a desfășurat analiza noastră se înscrie în registrele cercetării calitative și are la bază instrumentul analizei de conținut, mai exact a analizei tematice.

Terorismul și mass media. Relația dintre mass media și terorism se traduce foarte simplu: terorismul are nevoie de publicitate iar mass media are nevoie de audiență. Mass media este folosită de către teroriști pentru a amplifica impactul terorii în rândul oamenilor de rând. Prin torturarea ostajilor, prin deturnarea de avioane și prin diverse atacuri criminale, teroriștii vor încerca să îi determine pe cei care preiau informațiile din mass media să se simtă nesiguri, vor destabiliza climatul pașnic al unei anumite comunități și vor pune la îndoială capacitatea satului de a asigura securitatea propriilor cetățeni. Teoriștii pot să folosească mass media în mai multe direcții de acțiune: ca metodă de intimidare și amenințare, ca o formă de negociere sau propagandă, ca o portavoce pentru anunțuri victorioase. Subiectele legate de atacurile teroriste și de activitățile grupărilor teroriste sunt fără îndoială o nepuizabilă sursă de audiență pentru mass media care trebuie să existe într-un mediu competitiv.

Publicistica teroristă. Publicistica teroristă este o realitate și în ultimii ani, o constantă pentru construcția firească a grupărilor teroriste. Al Qaeda, Hamas sau grupăre teroristă Statul Islamic, toate au dezvoltat în cadrul lor departamente media care se ocupă cu editarea și diseminarea unor publicații ce se aseamănă cu celebrele succese editoriale occidentale. Dacă occidentalii sunt obișnuiți să citească *Foreign Policy* sau *Cosmpolitan*, pentru individul care e în contact cu grupările teroriste, lectura obligatorie devine revista *Inspire*, revista *Azan* sau publicațiile *Dabiq* și *Rumiyah*. Grupările teroriste nu au neglijat rolul pe care publicațiile periodice îl au în atingerea obiectivelor lor și le-au integrat în strategiile lor. Paginile revistei *Inspire* sau *Azan* reprezintă un mijloc deosebit de util pentru promovarea ideologiei grupării Al-Qaeda din Peninsula Arabă, pentru prezentarea

celor mai importante evenimente din activitatea lor și pentru promovarea mesajelor motivaționale catalizatoare pentru atragerea de noi adepți.

Studiu de caz: *Dabiq* și *Rumiyah* – sursă deschisă utilă în lupta antiteroristă- Raționamentul principal pe care se bazează studiul nostru de caz pleacă de la premisa că analiza publicațiilor teroriste ale grupării ISIS reprezintă un element important în planificarea și concretizarea strategiilor antiteroriste ce privesc gruparea. Pentru a face față unui adversar și pentru al înfrânge este deosebit de important să îl cunoști iar cea mai bună metodă prin care poți ajunge să îți cunoști adversarul este dacă te uiți la ce declară el și cum se raportează la persoana/entitatea lui. Astfel, plecăm de la premisa că revistele grupării ISIS reprezintă o sursă deschisă ușor de accesat care permite serviciilor de informații sau celui care o analizează să înțeleagă, într-o manieră detaliată și organizată, gruparea teroristă.

Ținând cont de ipoteza de cercetare propusă, obiectivul general al acestui studiu de caz este analiza publicațiilor teroriste folosind instrumentul analizei de conținut, mai exact a analizei tematice. Literatura de specialitate legată de activitatea editorială a grupării teroriste ISIS este relativ limitată. Nu multe studii s-au aplicat asupra acestui aspect. Dintre cele mai importante articole care analizează problema în cauză merită să amintim lucrarea lui Charlie Winter- *Documenting the virtual Caliphate* o analiză complexă a celor mai importante aspecte pe care departamentul de marketing al grupării încearcă să le promoveze în legătură cu Califatul Islamic.

Din punct de vedere *metodologic*, demersul nostru se construiește pe o analiză calitativă și subiectivă realizată prin intermediul analizei de document, mai concret, a analizei tematice. Ideiile și concluziile ce vor fi discutate în secțiunea următoare reprezintă rezultatul analizei celor 15 numere ale revistei *Dabiq* și cele 12 numere ale revistei *Rumiyah*. Avantajele analizei revistelor teroriste pentru serviciile de informații se leagă, în principal, de faptul că publicațiile sunt *disponibile* și accesibile relativ ușor. Atât revista *Dabiq*, cât și continuarea acesteia, revista *Rumiyah*, pot fi încadrate în categoria OSINT obținut din surse tradiționale. Ele nu implică nevoia unui acces special sau alte tipuri de constrângeri etice. Analiza lor *este eficientă*, nu este costisitoare și oferă stabilitate.

În ceea ce privește *instrumentul de lucru*, am construit o grilă de analiză sistematică, obiectivă și cunoscabilă prin intermediul căreia am înregistrat structurat și consecvent articolele de fond ale celor două publicații. În acest demers, am pornit de la premisa că articolele de fond (editorialele), sunt cele care prezintă ideea centrală a numărului și deci cele

mai sugestive în înțelegerea mesajului general. Acest demers cantitativ preliminar s-a dovedit legitim pentru confirmarea temelor prioritare promovate de cele două reviste care fac obiectul analizei calitative de conținut, respectiv Războiul Sfânt și Guvernanța Califatului. Așadar, unitatea de înregistrare utilizată este *tema*.

Prezentarea revistelor a compus aspectele legate de numele acestora și filosofia din spatele lor în timp ce elementele de dispozitiv au avut în vedere tipul publicațiilor, corpusul, periodicitatea, formatul, așezarea în pagină, ilustrație, structură, genurile utilizate și autorii. Ambele publicații sunt de propagandă religioasă. Ele utilizează simboluri, un limbaj alegoric bogat în imagini și citate religioase și are ca scop manipularea atitudinilor cititorilor. Din perspectiva aspectului, ambele publicații au un aspect modern, asemănător publicațiilor occidentale.

Publicația Dabiq. Din perspectiva ideologiei, paginile revistei promovează ideologia salafistă centrată pe idea că musulmanul ideal a fost cel care a trăit în vremea Profetului Mohamed. Comportamentul individului modern trebuie să fie deci la fel ca a individului din vremea Profetului. Ideologia este una conservatoare, puritană, care interpretează într-o manieră fundamentalist Coranul.

Paginile revistei clarifică faptul că Statul Islamic nu este un stat doar din perspectiva numelui ci o realitate fizică, geografică și instituțională. Editorialul din primul număr al revistei și primele articole lămuresc cititorului faptul că ISIS încetează să reprezinte o grupare teroristă formată din celule ci reprezintă un actor statal real ce trebuie recunoscut: *ISIS no longer exists in small cells that can be neutralized by missiles or small groups of commandos. Is is now a real and unrecognized state actor*;

Guvernanța Califatului. Statul este unul al egalității și nediscriminării, prezentat în contrast cu crimele rasiale pe care Statele Unite ale Americii le promovează: *the Islamic State is a state where the Arab and the non-Arab, the white man and the black man, the eastern and the westener are all brothers*. Caracterul deschis și discursul integrator prezintă Statul Islamic ca un loc al tuturor în care normalitatea domnește și în care politica promovată este una morală care aduce dreptate celor nedreptățiți.

Războiul. Brutalitatea este una dintre cele mai dese teme care apar în numerele revistei teroriste. Promovată pentru a atrage simpatizați, pentru a cultiva ideea triumfului armatei Califatului, tema brutalității apare pe parcursul revistei sub diferite forme. Fie că vorbim despre

celebrele răpiri și decapitări ale jurnaliștilor europeni, sau despre simplele imagini sângeroase, armata Califatului formată din soldați locali sau reînforși să lupte pentru cauza Statului Islamic este portretizată ca o armată mereu victorioasă. Soldații sunt întotdeauna la luptă și întotdeauna câștigători. Ei sunt cei care delegitimează dușmanii și cei care îi elimină.

Alte considerații. Dintr-o perspectivă vizuală revista este deosebit de bine pusă la punct. Grafica este una cât se poate de modernă și de occidentală. Imaginile reale și necenzurate cu care sunt presărate numerele revistelor prezintă portretele liderilor, a eroilor pe care statul îi are dar și violențele și dezastrile pe care cuceririle noilor teritorii le impun. Brutalitatea este cuvântul cheie. La fel ca revista grupării teroriste Al Qaeda (Inspire), revista Dabiq are secțiuni dedicate propagandei anti-occidentali. Cititorul este la curent cu atitudinea grupului față de occidentalii necredincioși, cruciați. Secțiunea "In the words of the enemy" prezintă personalități importante ale scenei politice internaționale care trebuie eliminați prin utilizarea violenței.

Revista Rumiya. Primul număr al celui de-al doilea proiect editorial al grupării ISIS, revista *Rumiya*, apare în spațiul online într-un context geopolitic interesant. Anii anteriori anului 2016 au fost pentru gruparea teroristă un moment de expansiune teritorială și de avânt extraordinar. Din păcate pentru ei, coalițiile internaționale au reușit să recupereze multe dintre aceste teritorii. Unul dintre ele a fost, în luna octombrie a anului 2016, orașul Dabiq, oraș cu o simbolică importantă pentru gruparea teroristă. Nu numai că numele orașului era și numele proiectului editorial de succes dar acest oraș trebuie să fie locul în care cruciații și trupele curajoase ale lui Allah urmau să își dea întâlnire pentru o ultima bătălie care se încheia, în viziunea lor, cu triumful islamului. Pierderea controlului asupra orașului Dabiq a însemnat pentru ISIS amânarea Armagedonului Islamic pe care îl imaginau, finalul proiectului editorial *Dabiq* care nu prea își mai găsea legitimitate și debutul unei noi publicații teroriste, revista *Rumiya*.

Revista *Rumiya* este deci înlocuitoarea și continuatoarea publicației *Dabiq*. Publicația apare în cadrul Himmah Publication și este disponibilă în mediul online de la finalul anului 2016. Ea poate fi citită în mai multe limbi: engleză, franceză, germană, rusă sau chiar în indoneziană.

Pusă pe masa unui analist de intelligence publicațiile teroriste reprezintă o mină de aur care poate să întregască, prin intelligence-ul colectat de pe teren, viziunea legată de gruparea teroristă. Analiza atentă a numerelor revistei formează o imagine generală legată de evoluția grupării teroriste și de strategia de viitor a acesteia. Intelligence-ul din surse deschise devine în

acest moment un element important în înțelegerea ideologiei promovate de grupare. Analiza revistei va releva nu numai elementele religioase pe care Statul Islamic se construiește ci și planurile și progresul administrativ al organizației sau a statului.

CONSIDERAȚII FINALE

Lumea globalizată devine mai complexă, mai interdependentă și uneori mai nesigură. În contextul deschiderii granițelor, a eliminării barierelor comerciale, financiare, riscurile și amenințările asimetrice devin mai pregnante și tot mai greu de controlat. Comunitățile se află deci în fața unor noi dușmani cu care trebuie să învețe să interacționeze și să-i combată. Diferitele forme de crimă organizată, manifestările de natură teroristă, „copii răi” ai procesului de globalizare, amenințările de natură cibernetică devin puncte principale pe agenda comunităților de informații din întreaga lume.

Dezvoltată în cadrul comunității de informații americane, cultura surselor deschise a devenit parte din fiecare serviciu de informații modern. Serviciile de intelligence, fie ele civile sau militare au înțeles utilitatea acestuia și au început să îl folosească tot mai des. OSINT oferă rapid și cu costuri reduse acces la un domeniu vast de informații care își pot dovedi utilitatea strategică operațională sau tactică, poate fi punctul de plecare pentru un al alt ciclu de intelligence, oferă un cadru care lărgeste informațiile deja obținute contribuind la realizarea unei imagini de ansamblu. Totodata, OSINT este folosit ca un cadru de validare a informațiilor secrete și ca un sistem de early warning pentru anumite riscuri.

Fără a subestima în vreun fel rolul celorlalte discipline de intelligence, putem spune că OSINT devine din ce în ce mai relevant în prevenirea și combaterea terorismului iar avantajele care le aduce în această luptă sunt clar din ce în ce mai evidente. Analiza și colectarea datelor din surse deschise, indiferent de tipologia lor, trebuie să devină un element integrat al luptei împotriva acestui fenomen, iar nivelul scăzut de clasificare al datelor asigură un context bun în sporirea cooperării între serviciile de informații și probabil, încă o bătălie câștigată în cadrul Războiului Global Împotriva Terorismului.

Mai mult decât atât, o analiză exhaustivă ar putea înțelege mecanismele de radicalizare și propagandă pe care gruparea teroristă le folosește pentru atragerea de noi adepți iar urmărirea modului în care revista circulă în mediul online ar putea stopa sau evidenția eventualele persoane

predispuse la asemenea fenomene. Toate concluziile care un analist de intelligence le poate extrage prin analiza revistei *Dabiq* pot fi transformate în strategii tactice, operaționale și strategice care să contribuie la lupta împotriva fenomenului terorist. Din acest motiv considerăm că atât *Dabiq* cât și *Rumiyah* pot fi utile în lupta serviciilor de informații împotriva terorismului.